

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva T-748/20

Evropska komisija
proti

Centre d'étude et de valorisation des algues SA (CEVA) in drugi

Sodba Splošnega sodišča (sedmi senat) z dne 6. septembra 2023

„Arbitražna klavzula – Posebni program za raziskave in razvoj na področju ‚Kakovosti življenja in upravljanje živih virov‘ – Pogodba o dodelitvi nepovratnih sredstev – Poročilo urada OLAF o preiskavi, v katerem so bile ugotovljene finančne nepravilnosti – Vračilo plačanih zneskov – Pravo, ki se uporabi – Zastaranje – Vpliv poročila urada OLAF“

1. *Sodni postopek – Vložitev tožbe pri Splošnem sodišču na podlagi arbitražne klavzule – Pogodba o dodelitvi nepovratnih sredstev, sklenjena v okviru posebnega programa za raziskave in razvoj – Pogodba, za katero velja pravo ene države članice – Poročilo urada Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF) o preiskavi, v katerem so bile ugotovljene finančne nepravilnosti, ki jih je storila pogodbeno stranka – Zahtevek za vračilo izplačanih nepovratnih sredstev po ugotovitvi teh nepravilnosti – Začetek postopka sanacije zoper to pogodbeno stranko v drugi državi članici – Posledica – Uporaba Uredbe št. 1346/2000 – Prijava terjatve upnika v državi članici, v kateri je postopek začet – Učinki – Pretrganje zastaralnega roka, ki ga določa pravo prve države članice (člen 272 PDEU; Uredba Sveta št. 1346/2000, členi 3(1), 4(2)(f), 16(1) in 17(1))*

(Glej točke od 37 do 57.)

2. *Sodni postopek – Vložitev tožbe pri Splošnem sodišču na podlagi arbitražne klavzule – Pogodba, za katero se uporablja nacionalno pravo – Uporaba nacionalnega materialnega prava (člen 272 PDEU)*

(Glej točki 61 in 93.)

Povzetek

Evropska komisija je 17. januarja 2001 s Centre d'étude et de valorisation des algues SA (CEVA) sklenila pogodbo o izvedbi projekta v okviru posebnega programa za raziskave in razvoj, v kateri je bilo določeno izplačilo nepovratnih sredstev (v nadaljevanju: pogodba Seapura). Za to pogodbo se uporablja belgijsko pravo.¹

¹ Člen 5(1) pogodbe Seapura.

Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF) je leta 2006 začel preiskavo zaradi suma goljufije v zvezi z več projekti, ki jih je izvedla družba CEVA, med katerimi je bil tudi projekt, ki je predmet pogodbe Seapura. Urad OLAF je decembra 2007 sprejel končno poročilo, v katerem je v okviru izvajanja pogodbe Seapura ugotovil finančne nepravilnosti. Komisija je oktobra 2008 družbo CEVA obvestila, da ji namerava zaradi teh resnih finančnih nepravilnosti, ugotovljenih v poročilu urada OLAF, za vračilo nepovratnih sredstev, izplačanih na podlagi pogodbe Seapura, izdati bremepise. Tako je Komisija 13. marca 2009 družbi CEVA poslala štiri bremepise, nato 11. maja 2009 štiri opomine, nazadnje pa ji je 12. junija 2009, ker družba CEVA ni poravnala plačil, poslala štiri uradne opomine.

S sodbo tribunal correctionnel de Rennes (kazensko sodišče v Rennesu, Francija) z dne 26. aprila 2011 sta bila družba CEVA in njen nekdanji direktor spoznana za kriva goljufije in poneverbe javnih sredstev ter obsojena na denarno kazen oziroma pogojno kazen zapora. Tribunal correctionnel de Rennes (kazensko sodišče v Rennesu), ki je odločalo o premoženjskopravnem zahtevku, ki ga je uveljavljala Komisija, je obdolžencema naložilo, naj delno solidarno povrneta premoženjsko škodo, nastalo Komisiji med drugim zaradi finančnih nepravilnosti, storjenih pri izvajanju pogodbe Seapura. Cour d'appel de Rennes (višje sodišče v Rennesu, Francija) je s sodbo z dne 1. aprila 2014 družbo CEVA in njenega nekdanjega direktorja oprostilo vseh obtožb in zavrnilo premoženjskopravni zahtevek Komisije. Kazenski senat pri Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) je 12. novembra 2015 na predlog državnega tožilca pri cour d'appel de Rennes (višje sodišče v Rennesu) razveljavil sodbo višjega sodišča le v točkah izreka, s katerimi sta obdolženca oproščena poneverbe javnih sredstev, in zato zadevo vrnil cour d'appel de Caen (višje sodišče v Caenu, Francija) v razsojanje.

Tribunal de commerce de Saint-Brieuc (gospodarsko sodišče v Saint-Brieucu, Francija) je s sodbo z dne 22. junija 2016 začelo postopek sanacije v zvezi z družbo CEVA in imenovalo upravitelja. Komisija je 15. septembra 2016 v okviru navedenega postopka temu upravitelju prijavila terjatev, ki ustreza skupnemu znesku bremepisov, izdanih za vračilo nepovratnih sredstev, izplačanih med drugim na podlagi pogodbe Seapura. Navedeni upravitelj je 6. decembra 2016 terjatev Komisije prerekal.

Tribunal de commerce de Saint-Brieuc (gospodarsko sodišče v Saint-Brieucu) je s sodbo z dne 21. julija 2017 sprejelo načrt sanacije družbe CEVA in imenovalo pooblaščenca za izvajanje tega načrta.

Cour d'appel de Caen (višje sodišče v Caenu) je s sodbo z dne 23. avgusta 2017, ki je postala pravnomočna, na podlagi vrnitve zadeve v razsojanje po kasacijski pritožbi družbo CEVA oprostilo obtožbe poneverbe javnih sredstev in njenega nekdanjega direktorja obsodilo na pogojno kazen zapora in denarno kazen zaradi poneverbe javnih sredstev.

Stečajni sodnik v postopku sanacije je s sklepom z dne 11. septembra 2017 terjatev Komisije v celoti zavrnil. Komisija je zoper ta sklep vložila pritožbo. Cour d'appel de Rennes (višje sodišče v Rennesu) je s sodbo z dne 24. novembra 2020 razveljavilo navedeni sklep in ugotovilo obstoj dveh resnih ugovorov, in sicer v zvezi z zastaranjem in utemeljenostjo bremepisov, pri čemer je ugotovilo, da mora o teh ugovorih odločiti pristojno sodišče, pri kateremu mora Komisija začeti postopek.

V tem okviru je Komisija s tožbo na podlagi člena 272 PDEU² Splošnemu sodišču predlagala, naj določi višino njene terjatve, ki ustreza vračilu nepovratnih sredstev, izplačanih na podlagi pogodbe Seapura.

Splošno sodišče je s sodbo ugodilo predlogu Komisije in določilo višino njene terjatve do družbe CEVA na podlagi člena 3(5) priloge II k pogodbi Seapura.

Presoja Splošnega sodišča

Potem ko je Splošno sodišče potrdilo svojo pristojnost za odločanje o tožbi Komisije na podlagi arbitražne klavzule iz pogodbe Seapura,³ je najprej preučilo ugovor nedopustnosti, ki ga je podala družba CEVA, in sicer ugovor zastaranja predloga Komisije.

Glede različice finančne uredbe, ki se uporablja za dejansko stanje v obravnavani zadevi, je Splošno sodišče navedlo, da na dan sklenitve pogodbe Seapura, in sicer 17. januarja 2001, Finančna uredba št. 2548/98,⁴ ni vsebovala posebnih določb o zastaralnem roku niti o načinih pretrganja zastaranja. Zato so pravila o zastaranju, ki se uporabljajo v obravnavani zadevi, tista, ki jih določa pravo, ki se uporablja za pogodbo, in sicer belgijsko pravo.

Tako je Splošno sodišče opozorilo, da v belgijskem pravu člen 2262a(1) code civil belge (belgijski civilni zakonik), ki se uporablja za tožbe zaradi pogodbenih terjatev, določa, da „[v]se obligacijske tožbe zastarajo v desetih letih“. Splošno sodišče je dodalo, da začne v skladu s členom 2257 belgijskega civilnega zakonika zastaranje obligacijskih tožb teči naslednji dan po zapadlosti terjatve.

Po eni strani je Splošno sodišče navedlo, da je ta spor pogodbene narave. Člen 3(5) priloge II k pogodbi Seapura namreč določa, da „Komisija po izteku veljavnosti pogodbe, odstopu od pogodbe ali prenehanju sodelovanja pogodbene stranke od nje lahko zahteva oziroma, odvisno od primera, zahteva zaradi goljufij ali resnih finančnih nepravilnosti, ugotovljenih v okviru revizije, povrnitev vseh prispevkov Skupnosti, ki so ji bili izplačani“. Iz besedila tega določila je razvidno, da sta se stranki pogodbe Seapura dogovorili, da je povrnitev vseh prispevkov Unije, plačanih družbi CEVA, zaradi goljufij ali resnih finančnih nepravilnosti, ugotovljenih v okviru revizije, pogojeno s predhodno zahtevo Komisije za vračilo. Za to je Komisija 13. marca 2009 družbi CEVA poslala štiri bremepise za povrnitev njene terjatve. Splošno sodišče je torej ugotovilo, da je Komisija na ta datum od družbe CEVA zahtevala vračilo zneskov, ki jih je ta družba prejela na podlagi pogodbe Seapura. V teh okoliščinah je v skladu z določili člena 3(5) priloge II k pogodbi Seapura terjatev Komisije zapadla 13. marca 2009.

Po drugi strani je Splošno sodišče ugotovilo, da družba CEVA ni navedla posebne utemeljitve, na podlagi katere bi bilo mogoče ugotoviti, da je terjatev zapadla pred 13. marcem 2009. Tako je desetletni rok, v katerem je Komisija lahko vložila tožbo proti družbi CEVA, v skladu s členom 2257 belgijskega civilnega zakonika, navedenim zgoraj, začel teči naslednji dan po zapadlosti obveznosti, to je 14. marca 2009. Zato je Splošno sodišče štelo, da je zastaralni rok načeloma potekel 14. marca 2019.

² V skladu s členom 272 PDEU je Sodišče Evropske unije pristojno za izrekanje sodb na podlagi arbitražne klavzule v pogodbah, ki jih sklene Evropska unija ali ki so sklenjene v njenem imenu, ne glede na to, ali jih ureja javno ali zasebno pravo. V skladu s členom 256(1) PDEU je Splošno sodišče pristojno za obravnavanje in odločanje na prvi stopnji o tožbah ali postopkih iz člena 272 PDEU.

³ Člen 5(2) pogodbe Seapura.

⁴ Uredba Sveta (ES, ESPJ, Euratom) št. 2548/98 z dne 23. novembra 1998 o spremembi finančne uredbe z dne 21. decembra 1977, ki se uporablja za splošni proračun Evropskih skupnosti (UL 1998, L 320, str. 1).

Komisija v obravnavani zadevi trdi, da je bil zastaralni rok pretrgan dvakrat, prvič s tem, da je 26. aprila 2011 pred tribunal correctionnel de Rennes (kazensko sodišče v Rennesu) sodelovala kot upravičenka do uveljavljanja premoženjskopравnega zahtevka, in drugič z njeno prijavo terjatve, dopolnjene 15. septembra 2016, v okviru postopka sanacije v zvezi z družbo CEVA. V zvezi s tem se je Splošno sodišče omejilo na preučitev, ali je bil zastaralni rok lahko veljavno pretrgan s prijavo terjatve Komisije v okviru postopka sanacije v zvezi z družbo CEVA, ne da bi bilo treba preučiti tudi učinke uveljavljanja premoženjskopравnega zahtevka, ki ga je Komisija vložila pri tribunal correctionnel de Rennes (kazensko sodišče v Rennesu). Komisija namreč trdi, da je bila njena terjatev pri upravitelju prijavljena 15. septembra 2016 in da v skladu s sodno prakso Cour de cassation belge (belgijsko kasacijsko sodišče) prijava terjatve pretrga zastaranje do zaključka postopka zaradi insolventnosti. Komisija dodaja, da se lahko za pretrganje zastaralnega roka na podlagi belgijskega prava upravičeno sklicuje na francoske postopke.

V obravnavani zadevi je Splošno sodišče opozorilo, da je tribunal de commerce de Saint-Brieuc (gospodarsko sodišče v Saint-Brieucu) 22. junija 2016 začelo postopek sanacije v zvezi z družbo CEVA. Komisija je 15. septembra 2016 v okviru tega postopka prijavila terjatev pri imenovanem upravitelju. Iz člena L.622–24 francoskega trgovinskega zakonika je namreč razvidno, da od objave sklepa o začetku postopka sanacije vsi upniki, katerih terjatev je nastala pred izdajo sklepa o začetku postopka, razen delavcev, pošljejo prijavo svojih terjatev upravitelju. Komisija je torej na podlagi te določbe v okviru postopka sanacije, začetega zoper družbo CEVA, prijavila svojo terjatev pri imenovanem upravitelju. Poleg tega člen L.622–25–1 francoskega trgovinskega zakonika določa: „[s] prijavo terjatve se zastaranje pretrga do zaključka postopka; ne zahteva se noben poziv in velja kot uveljavljanje terjatve pred sodiščem.“

V zvezi s tem je Splošno sodišče pojasnilo, da začetek postopka sanacije v Franciji pomeni neposredno uporabo Uredbe št. 1346/2000 o postopkih v primeru insolventnosti,⁵ ki je takrat veljala, in da je bilo s to uredbo francosko pravo opredeljeno kot *lex concursus*. Splošno sodišče je tudi poudarilo, da v skladu s členom 4(2)(f) Uredbe št. 1346/2000 „[p]ravo države, v kateri so bili uvedeni postopki, določa pogoje za uvedbo, vodenje in končanje [postopkov v primeru insolventnosti]“, zlasti pa določa „posledice postopkov v primeru insolventnosti na postopke, ki so jih sprožili posamezni upniki“. Poleg tega člen 16(1) navedene uredbe določa, da se „[v]saka odločba o uvedbi postopkov v primeru insolventnosti, ki jo sprejme sodišče države članice, pristojno po členu 3, [...] prizna v vseh drugih državah članicah od trenutka, ko začne učinkovati v državi, v kateri so bili uvedeni postopki“. Ravno tako ima na podlagi člena 17(1) te uredbe „[o]dločba o uvedbi postopkov iz člena 3(1) [...], brez nadaljnjih formalnosti, enake posledice v kateri koli drugi državi članici, kakor jih ima po tem pravu države, v kateri so bili uvedeni postopki, če ta uredba ne določa drugače in dokler v drugi državi članici niso uvedeni nobeni postopki, navedeni v členu 3(2)“.

Iz tega na podlagi zgoraj navedenih določb izhaja, da so zaradi začetka postopka sanacije zoper družbo CEVA v Franciji in naknadne prijave Komisije v okviru tega postopka sanacije na podlagi francoskega prava in zlasti člena L.622–25–1 francoskega trgovinskega zakonika nastale posledice v belgijskem pravu, ki so, natančneje, pretrgale desetletni zastaralni rok, določen s tem pravom. Splošno sodišče je pojasnilo, da posledice začetka postopka sanacije zoper družbo CEVA namreč ne bi bile upoštevane, če prijava terjatve, ki jo je Komisija 15. septembra 2016 vložila v Franciji, ne bi povzročila pretrganja zastaralnega roka v belgijskem pravu.

⁵ Uredba Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 191).

V teh okoliščinah je Splošno sodišče, ker je bila tožba Komisije vložena 19. decembra 2020, ugotovilo, da zastaranje v obravnavani zadevi ni nastopilo, in zato zavrnilo ugovor zastaranja, ki ga je podala družba CEVA, nato pa ugodilo predlogu Komisije in ugotovilo obstoj njene terjatve do družbe CEVA.